

РЕЦЕНЗИЯ

на дисертационен труд на тема „*Лекарствената политика при контрола на сърдечно-съдовите заболявания в България*“, представен за публична защита пред научно жури за присъждане на образователна и научна степен „доктор“ от д-р **Стефа Денчева Стефанова**, докторант на самостоятелна подготовка по научната специалност „Социална медицина и организация на здравеопазването и фармацията“ към Медицински университет-Плевен.

РЕЗЕНЦЕНТ: Проф. д-р Петко Ненков Салчев, дм - Дирекция „Класификационни системи, стандарти и иновации“, Национален център по общественото здраве и анализи.

Избран за рецензент на представения дисертационен труд на 18.10.2019 г., на заседание на научното жури, определено със заповед 2713/15.10.2019г. на Ректора на МУ-Плевен, на основание ЗРАСРБ, ППЗРАСРБ и чл. 45, ал. 1 и 2 от Правилника за развитието на академичния състав на МУ-Плевен и решение на Академичния съвет на МУ-Плевен с протокол № 21/14.10.2019г.

НАУЧЕН РЪКОВОДИТЕЛ:

Проф. Тони Веков, дмн – Декан на факултет „Фармация“ при МУ-Плевен

ДАННИ ОТ ПРОФЕСИОНАЛНАТА АВТОБИОГРАФИЯ НА ДИСЕРТАНТА

Университетско образование:

През 1996 г. завършва висше образование с отличен успех – магистър, хуманна медицина, Медицински университет – Плевен

През 2016 г. придобива втора магистърска степен по Обществено здраве и здравен мениджмънт от Медицински университет – Плевен

Има признати две клинични медицински специалности: Вътрешни болести през 2005 г. и Пневмология и фтизиатрия през 2012 г.

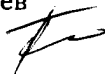
Професионален стаж:

Започва да работи като лекар в Общинската болница в гр. Полски Тръмбеш през 1998 г. От 2000 г. до 2006 г. е ординатор във Вътрешно отделение на МБАЛ гр. Павликени. След това работи последователно в различни лечебни заведения, като от януари 2017 г. е в СБАЛПФЗ „Д-р Трейман“ ЕООД – В. Търново.

От 2000 г. насам е преминала през множество специализирани курсове за придобиване на допълнителни компетенции и умения.

Владее отлично руски език, ползва на много добро ниво английски и немски.

Била е член на Комисията по професионална етика на БЛС и РЛК Велико Търново.

ОЦЕНКА НА ПРЕДСТАВЕНИЯ ДИСЕРТАЦИОНЕН ТРУД

1. Актуалност на проблема

Дисертационният труд на д-р Стела Стефанова е посветен на един актуален проблем пред съвременната ни здравна система, включващ оценка на ефекта от лекарствената политика на българското здравеопазване и влиянието му от контрола осъществяван в амбулаторни условия на сърдечно-съдовите заболявания у нас, както и върху повлияване тежестта на тези заболявания за българското общество, оценено чрез болестността и смъртността.

Съвременните модели на здравни системи са изправени пред редица предизвикателства, свързани с демографските тенденции на застаряване на населението, увеличаване на хроничните заболявания и необходимостта от осигуряване на по-добро качество на живот и намаляване на риска при тези кардиологично болните пациенти. Темпът на нарастване на разходите за здравеопазване е значително по-висок от ръста на БВП в повечето страни и икономики. Това поставя на изпитание дори развитите икономически страни, които също се затрудняват да финансират здравеопазването си. Ето защо необходимостта от оценка, ранна диагностика, превенция и профилактика на сърдечно-съдовите заболявания, намаляването и контролирането на рисковите фактори за тяхното развитие са изключително важни проблеми, както за здравната система, така и за обществото.

Избраната тематика на дисертационния труд е значима – както от научна, така и от приложно-практическа гледна точка. Медицинската и социална значимост на лекарствената политика, както и изработването на практически подходи за нейното въвеждане в българското здравеопазване, може да послужи като основа за взимане на информирани решения при разработването и утвърждаването на стратегия за намаляване на сърдечно-съдовата заболеваемост и смъртност в нашата страна.

2. Структура, оформление на дисертационния труд и автореферата

Представеният дисертационен труд е структуриран съобразно съответните указания. Дисертационният труд съдържа 191 страници и е онагледен с 43 фигури и 66 таблици. Библиографията обхваща 220 литературни източника, на кирилица и на латиница.

Дисертационният труд включва въведение, литературен обзор, цел, задачи и методология (организация и провеждане на научното изследване), резултати и обсъждане, изводи, препоръки и приноси, библиография.

Литературният обзор е в обем 56 страници. В него точно и систематично са представени най-важните въпроси, свързани с разработвания проблем. Добро впечатление прави начинът, по който е онагледен литературният обзор, чрез използване на множество фигури и таблици, даващи възможност за проследяване на развитието на съществените социално-медицински характеристики на сърдечно-съдовите заболявания, както и принципите им на лекарствена терапия.

Представена е информация за бремето на социално-значимите заболявания, продължителността на живота, смъртността, както и разходите за здраве. Направеният анализ показва отличната информираност на дисертанта, относно изследвания проблем. На много места е вмъкнато критично мнение и оценка, съпътствано с изразяване на личното отношение на автора.

Литературният обзор е направен въз основа на 220 източника от български и чужди автори. Книгописът включва публикации, които са с актуалност от последните 5 години. Използваните материали убеждават в доброто познание на темата от дисертанта. Цитиранията са коректни и точни. Като цяло литературният обзор потвърждава задълбочената предварителна подготовка на д-р Стефанова по разработвания проблем. Езикът е ясен и точен.

Творческата оценка на литературния материал изкрystalизира в края на обзора с представените констатации за състоянието на здравеопазването в България и изводите за състоянието на поставения проблем. Д-р Стефанова обобщава актуалността и значимостта на контрола в амбулаторни условия на сърдечно-съдовите заболявания. Тя поставя на преден план възможността за повлияване тежестта на тези заболявания за българското общество.

Анализирайки данните от литературния обзор, докторантът логически стига до целта на своето проучване и точно и ясно формулира задачите за нейното изпълнение.

Представеният автореферат, който възпроизвежда в достатъчен обем дисертационния труд е с ясен и точен литературен език и отразява в пълнота разработените проблематика и изводи.

3. Цел, задачи и методология на проучването

Целта и задачите в дисертационния труд са формулирани точно и отговарят на заглавието. Включени са 5 задачи, които са конкретни, а изпълнението им съответства на поставената основна цел и проверката на заложените хипотези. Поставените задачи са изисквали осъществяването на собствен принос от страна на автора. Ясно и точно са определени предмета и обекта на изследването.

Авторът проучва данните от научната литература относно наличната научна информация в световен мащаб по отношение на контрола в амбулаторни условия на сърдечно-съдовите заболявания. Следващата стъпка е събиране на данни и анализ за икономическите аспекти при лечение на сърдечно-съдовите заболявания в България и провеждане на допълнително проучване за разпространението на променими рискови фактори и социално-значими заболявания (АХ, ИБС, СН, МСБ, захарен диабет, ХОББ, бронхиална астма), като част от програма за осъществяване на профилактични прегледи във град В. Търново. Ключов момент е направената оценка на инсуфициентността на амбулаторните терапии, резултираща в хоспитализации.

4. Резултати и обсъждане

Получените резултати са добре представени и онагледени на 86 страници и напълно обхващат всички поставени задачи от дисертанта. В този раздел текста също е добре онагледен в таблици и фигури. Коректно са интерпретирани получените резултати, а именно:

1. Оценка на мястото на значими сърдечно-съдови заболявания в България
2. Анализирани са промените в разходите за лекарствени терапии на социално-значими сърдечно-съдови заболявания.
3. Установени са причините за динамиката в разходите за амбулаторно лечение на сърдеч-но-съдовите заболявания.
4. Влиянието на лекарствената политика върху болестност и смъртност.
5. Корелациите между промени в броя болни или разходи за амбулаторна лекарствена терапия и промяна в смъртността

Представените девет основни извода от д-р Стефанова характеризират получените резултати в детайли. Те са ясно и точно формулирани и са резултат от прецизно изпълнение на поставената цел и задачи на дисертационния труд.

Дисертационният труд има значими приноси с теоретично-познавателен и приложен характер. Основните приноси са:

1. Проведено е първото всеобхватно изследване на болните, ползващи терапии с изразходваните за това средства и тяхното директно отражение върху обществото. Установено е рязко възникващо огромно намаление в броя болни, ползващи лечение за конкретно ССЗ, което влошава контрола на заболяването при преустановилите лечение и резултира в увеличаване броя на починалите от същото заболяване.
2. Анализирани са причините за рязкото намаление на болните, получаващи терапия, като е установено, че голямата редукция на реимбурсната цена при несъпоставими промени на търговските цени и ниското реимбурсно ниво, резултат в увеличаване на коли-чеството лични средства и затруднена достъпност. В същото време е регистрирано, че намаляването на публичните разходи не е съиз-меримо с огромния брой болни, преустановили терапия.
3. В настоящото изследване е показано, че възможностите за повлия-яване на негативните тенденции при хроничните заболявания не се използват, а се реимбурсират скъпи, непрепоръчвани терапии.
4. Направеното проучване потвърждава налични констатации, че не се спазват Препоръките за поведение, като се предписват и използват симптоматични, а не патогенетични медикаменти.
5. Потвърдено, че разходът на публични средства за лекарствена терапия се контролира чрез намаляване на референтната цена и това ограничава обществените разходи, но

затруднява достъпността до терапия. Така се покриват възникнали дефицити, но без визия за постигане на цели в здравеопазването.

6. Потвърдени са констатации (и в стратегически национални документи), че изразходваните обществени средства за лечения на значимите ССЗ не променят смъртността от тях. Така се наляга извода, че у нас отсъства действаща стратегия за намаляване на ССЗ.

7. За първи път е оценено, че навлизането на генерични медикаменти в ПЛС резултира само в намаляване на реферираните цени, не променя общите цени на терапиите, а увеличава личните средства и това пречат достъпността. Не се използват възможностите, които притежават генерични медикаменти, регистрирани с търговски цени, равни на референтните и не се стимулират техните прескрипции.

8. Установена е неизползвана възможност на реимбурсираните медикаменти: приложение за профилактични цели след добавяне на нови индикации за тяхната прескрипция (рисков фактор: дислипидемия. Достигнато е до извода, че това при статини, фибрати и техни комбинации може да постигне по-ефективен контрол на ССЗ, вече регистриран в предходни десетилетия в САЩ.

Нямам забележки и препоръки към изложените резултати и изводите. Д-р Стефанова използва компетентно получените данни, а анализът е обективен.

От дисертационния труд произтичат 3 публикации, като една от публикацията е в чуждестранно списание.

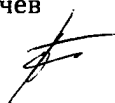
Оценка на професионалните и лични качества на докторанта

Оценявам високо нейните теоретичните знания и практически умения. В ходът на разработката на дисертационния труд тя проявява умения за работа с литературни източници, методична и компютърна грамотност, и екипна работа, необходими за успешното разработване на докторантурата. Развила е аналитичните си възможности при оформяне на научните публикации и съобщения, показала е способности за атрактивното им презентирание.

Д-р Стефанова умее на прилага научните методи на анализ и синтез, показва умения за задълбочено проучване на наличната литература, владее прилагането на методологията при разработването на дисертационния труд и при правилното интерпретиране на наличните данни и факти.

6. Заключение

С разработването на дисертационната тема д-р Стела Стефанова си е поставила амбициозна задача, с която се е справила отлично. Дисертационният труд **съдържа научни и научно-приложни резултати, които представляват оригинален принос и отговарят на всички изисквания на Закона за развитие на академичния състав в Република България (ЗРАСРБ), Правилника за прилагане на ЗРАСРБ.** Представените

материали и дисертационни резултати **напълно** съответстват на специфичните изисквания за приложение на ЗРАСРБ. Дисертационният труд е изцяло завършен, написан е на професионален и литературен език с точен изказ. Дисертантът покрива необходимите критерии за присъждане на образователната и научна степен „доктор“ по ЗРАС.

Дисертационният труд показва, че докторантът д-р Стела Денчева Стефанова **притежава** задълбочени теоретични знания и професионални умения по научната специалност, като **демонстрира** качества и умения за самостоятелно провеждане на научно изследване.

Представям своята положителна оценка за дисертационния труд на д-р Стела Стефанова. Поради гореизложеното, убедено давам своята **положителна оценка** на представения по-горе дисертационен труд, автореферат, постигнати резултати и приноси, и **предлагам** на Научното Жури да оцени положително дисертационния труд „Лекарствената политика при контрола на сърдечно-съдовите заболявания в България“ за присъждане на образователна и научна степен „ДОКТОР“ на дисертанта д-р Стела Денчева Стефанова, за което ще гласувам лично положително.

Гр. София

15.11.2019 г.

Рецензент:

/проф. д-р Петко Салчев, дм/